

MÓZES A SZABADITÓ.

(Legenda.)

Rámszesz pharahó félve látja,
Hogy mint a csillag ég ivén
Számlálhatatlan sokaságba'
Nő Izrael — Gózszen földjén ...
És bár hatalma messze terjed,
Térdet, fejet hajt félvilág,
Kéblében bosszulángja gerjed:
Rettenti félénk gyávaság.
Nyugalma elvesz, álma röppen
A trón magassa gyötrelem,
Élvet nem lel bor és gyönyörben :
Rémet lát minden éjjelen.
S a bosszu mind magasbbra lobban,
A mint félelme egyre nő:
„Hiába biztok Jehovában,
— Szól gőgösen — nem véd meg ő!...
Iziszre mondom, mind kiirtlak,
Te szolganép, te söpredék!
Ura nem léssz a szent Nilusnak :
Királyi szóm szilakba tép!...
Hordj hát követ gulák falához,
Mig összeroskadsz, mig kivészs...
Lassu halál lesz pusztulásod,
Mely elsöpör, miként a vész ...
Kicsoda nektek Jehovátok,
Hogy én engedjek ő neki? ...
Átok, halál szálljon reátok,
Hatalmam őt is megveti!“

Igy szól a zsarnok ur kevélyen,

S az elnyomott nép, Izrael,
 Nehéz munkában, naphevében
 Sziklákot bont, gulát emel...
 Ruhája foszlik, teste vérzik,
 Tűr szomjat, éhet egyaránt.
 Ostorcsapását már nem érzik,
 Nem panaszol, senkit se bánt.
 Csak titkos éjben, hogy ne lássák,
 Hullatja könnye záporát,
 Keserve mély, hogy megalázzák,
 Kit ő imád — a Jehovát...
 Zsolozsmás ajka el nem fárad,
 Imával törli könnyeit.
 Imáira uj élet árad,
 Terhét, fájdalmát könnyítik.
 És a gulák nehéz munkája
 Megedzi lelkét, izmait...
 Az ég áldása száll reája
 Többítve számba ifjait.
 S a zsarnok ur döbbenne látja,
 Hogy mint a csillag ég ivén,
 Ujjult erőben, sokaságban
 Nő Izrael — Gózszen földjén...
 S Rámszesz pharahó vadharagja,
 Uj düh magos fokára gyul,
 Mely mint pehelyt, árként ragadja,
 Megfontolatlan botorul...
 „Hah, Jehova! ... ellenszegültél?...
 Kiirtni néped nem tudom?...
 Kegyelmet rá hiába küldtél:
 Vagy így, vagy úgy — kipusztítom!...
 Nem öl a munka? ... öl a gyilok:
 Föl hát öldöklő angyalok!
 Gózszen földjén minden porontyot
 Irgalmatlan gyilkoljatok“...
 Így szól parancsa s a szülészek
 Kezében gyilkoló aczél.
 Oh, kisedetek! jajj most tinéktek,
 Boldog ki már halott, nem él.
 Jajj néktek, oh de az anyának

Százszor jajabb, hogy mért anya:
 Nem örül senki magzatának.
 Fájlalja, — mért meg nem hala?!...
 De nézd: a bérgyilkos kezében
 Megáll a gyilkoló aczél,
 Mély szánalom támad szívében
 A kisdedek bölcsőinél...
 S Rámszesz pharahó félve látja,
 A Jehova van im velők!...
 S annál nagyobb a bosszu lángja,
 Mely dulva tör fel ellenök.
 És harmadizben is parancsol,
 Nagy, bős haraggal a király:
 „Egyptom népe! halld parancsom,
 S ki ellen áll: fején halál!
 Fojts vizbe minden ujszülöttet
 A Jehovának népéből...
 Irgalmad meg ne szánja őket
 A Nil folyó örvényiből!...“
 Így a parancs. És Izraelnek
 Siralma ismét égre hat...
 De haj! irgalmat nem ismernek
 Sem oda fenn... sem itt alatt...
 Jaj szó, keserv nagy messze tájon,
 — A Jehova is elhagyott!.. —
 Sirasd, sirasd, zokogva fájón
 Oh, Izrael szép tavaszod!..
 Szép tavaszod, a mely lehervadt
 A gyilkoló Nil folyamán...
 S a mely, haj, többé nem virulhat
 Az áldott napnak sugarán.
 De nem, megállj, egy kis sugárka
 Még fenmaradt sorsod felett,
 Meglátod ismét nem sokára:
 A Jehova van teveled!...
 Ki téged a gulák kövénél
 Leroskadni nem engedett
 A Jehova az égben még él —
 Ő véd, ő gondoz népeket...
 Im zsarnok ur! saját leányod

Szívében ébred szánalom,
 Hogy törve légyen hiúságod,
 S örömmé annyi siralom...
 Ki szembe szálltál Jehovával,
 — Megszégyenit egy csecsemő, —
 Kit a Nilusból jóságával
 Kivétet a királyi nő...
 Tavaszt gyilkoltál... s egy virágát
 Nevelni kényszerülsz magad...
 Daczod hiu!... Isten hatalmát
 Érezned kell, — ha elragad...
 Te Izraelt elveszni törtél,
 És szégyenülve láthatod,
 Hogy czélt müveddel még sem értél,
 Mert azt ki nem pusztithatod...
 Sőt vad dühöddel akaratlan
 Javát munkáltad... többitéd...
 Átkod — áldássá vált legottan,
 Mert rajt — égi kegy nyuguvék.
 És nőtt a gyermek bölcseségben,
 Tudósok gondja ápolá,
 És Izraelnek sötét éjben
 Vált ő vezérlő oszloppá...
 Népét, a szolgaság honából,
 Sok hosszas küzdelem után
 Kivezérelte — s távolából
 Feltünt végtére Kanahán...
 Szép Kanahán!... a szabadságnak
 Téj s mézzel folyó szent hona,
 Hol Izrael boldogságának
 Derült legfényesebb hajnala...

* * *

*Áll a gulák magas tetője,
 A szolgaságban int: remélj!
 Vészben, viharban, hirdetője:
 A zsarnoksággal küzdj!... ne félj!
 Nem bíboros örjölt szeszélye
 Hutároz népek életén:
 Az Isten az, kinek védelme
 Feltűn azok történetén!...*

EMLÉK-ÜNNEPÉLY A KOLOZSVÁRI UNITÁRIUS FŐISKOLÁBAN.

I.

MEGNYITÓ BESZÉD.

Tartotta: Kovács János, ig. tanár.

Mélyen tisztelt gyülekezet!

Öt év lefolyása után újból összegyűltünk, hogy a szív legnemesebb virágát — a hálát — emlékkoszorukba fonjuk. Összegyűltünk, hogy kövessük azt a kegyeletes szokást, melyet minden korban, minden nemzet egy vagy más alakban az igazi érdem iránt nyilvánított.

Az igaz, hogy napjainkban anynyira divattá váltak az ünnepélyességek, jubileumok, hogy valódi értéköket kezdik elveszteni. De ez így volt minden korban. „Az athenebelieknél — mondja Cornelius Nepós — az érdemjelek kezdetben ritkábbak és csekélységből állók, de éppen azért dicsőségesek voltak, most pedig pazaroltatván, becsben nem tartatnak. Mert az athenaebeli nép Miltiadest, ki Athenaeet s egész Görögországot megmentette, avval tisztelte meg, hogy midőn a Poecile nevű csarnokban a marathoni ütközetet lefestették, tiz praetor között az ő képét tették az első helyre abban az állásban, a mint vitézeit buzdítja s a csatát megkezdi. De éppen ugyanaz az athenei nép, miután hatalmasabb lett, s a tisztviselők adakozásai által megvesztegettetett, a phaleraei Demetriusnak háromszáz szobrot állíttatott.“

A mi ünnepélyünk nem a mai divatnak hódoló ünnepély s nem is olyan tömjénezés, milyen a Demetriusé volt, hanem szerény jutalmazás, minő a Miltiadese a romlatlan erkölcsök idejében. Mi is szívünk szent érzelmeitől indítva, ez ünnepélyes órában elhunyt jeleseink, jóltevőink képeit festjük le s a hála csarnokába az első helyre állítjuk; mert ők is, mint Miltiades Athént s egész Görögországot mentette meg, az unitárius egyházat s annak fentartó eszközeit az iskolákat tartották meg számunkra nemes áldozatkész-